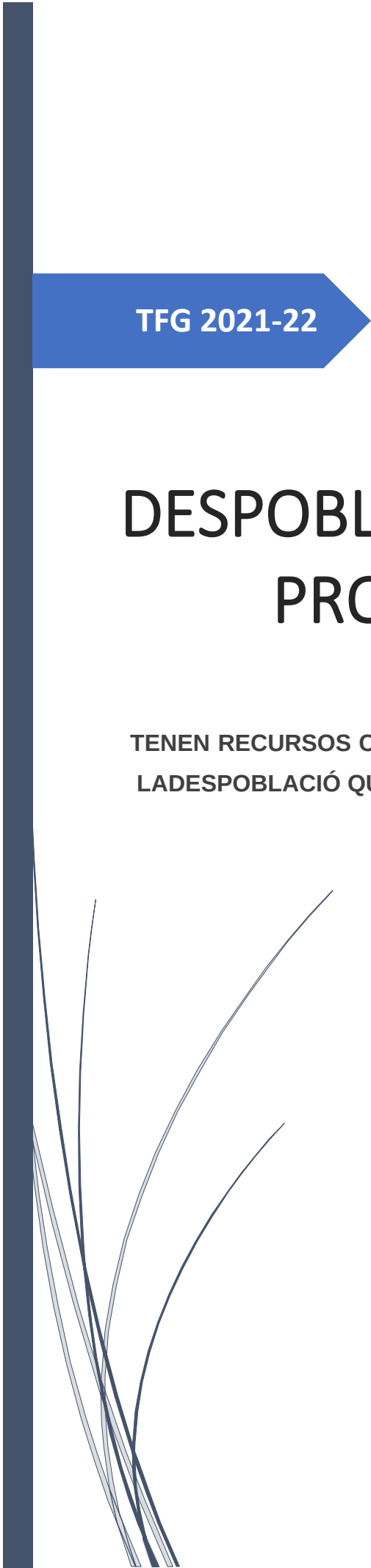

A thick dark blue vertical bar runs along the left edge of the page. A blue arrow-shaped banner points to the right from this bar, containing the text 'TFG 2021-22'. In the bottom left corner, there are several thin, dark blue, curved lines that resemble stylized grass or reeds.

TFG 2021-22

DESPOBLACIÓ TERRITORIAL A LA PROVÍNCIA DE LLEIDA

**TENEN RECURSOS COMPETENTS ELS ENS SUPRAMUNICIPALS PER ATURAR
LADESPOBLACIÓ QUE SOFREIXEN ELS MICROMUNICIPIS DE LES TERRES DE
PONENT?**

Alumne: Genís Niubó, 1528517
Tutor: Joan Ricart

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ.....	2
MARC TEÒRIC.....	3
PLANTEJAMENT I METODOLÒGIA.....	5
ANÀLISIS VARIABLE DEPENDENT	6
Sostenibilitat demogràfica	6
Creixement poblacional	8
Proximitat als nuclis urbans més poblats.....	9
TAULA DESCRIPTIVA VARIABLE DEPENDENT	10
ANÀLISIS VARIABLE INDEPENDENT	12
Quines funcions desenvolupen aquests ens locals?	12
Que fan per aturar la despoblació?.....	12
Des de quan es treballa des dels ens supramunicipals en front la despoblació?	14
Quines polítiques es desenvolupen davant els indicadors analitzats en el treball?.....	15
TAULA DESCRIPTIVA VARIABLE INDEPENDENT.....	17
RESULTATS	18
CONCLUSIONS.....	20
BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES ENTREVISTES	21
ANNEX.....	23

INTRODUCCIÓ

Com a ciutadà nascut a Bellpuig, municipi de l'Urgell, província de Lleida, vaig escollir aquest treball principalment amb dos objectius marcats:

Per una banda, tenia el gran interès de saber molt més sobre les administracions locals catalanes, en concret les de Ponent. Segons la meua opinió, existeix una desinformació ciutadana que no facilita apreciar quines són les funcions que desenvolupen aquestes institucions i segurament aquest motiu provoca una desinfecció entre les administracions i la població.

Per altra banda, un dels problemes que més m'intriguen davant el context politicosocial actual, és el relacionat amb la despoblació. Aquest, és conjuntament amb el canvi ecològic, un dels majors reptes que les administracions públiques han d'afrontar en l'actualitat. En aquest treball m'interessa saber que fan aquests ens davant aquesta problemàtica en concret.

Una vegada, definida la justificació passaré a explicar quina és l'estat de la qüestió relativa al treball; la despoblació ha estat estudiada des de moltes perspectives diferents: cultural, demogràfica, econòmica, mediambiental, social o política (la que s'abordarà al treball).

Així doncs, es tracta d'un fenomen molt estudiat, això no obstant, fins al moment gairebé mai s'ha analitzat des d'una perspectiva comparada dels ens supramunicipals catalans i encara menys, dels lleidatans.

Alhora, aquest treball tractarà el tema des d'un punt de vista molt proper. Ja que es desenvoluparan unes entrevistes individualitzades amb alguns membres destacats d'aquestes entitats públiques, siguin presidents o caps de l'àmbit territorial de les comarques analitzades i de la diputació lleidatana.

En atenció a això, la pregunta de recerca ha estat esbrinar si els ens supramunicipals tenen els recursos competents per fer front a la despoblació i revertir la situació. Conseqüentment, la meua hipòtesi és que els ens supramunicipals actualment no tenen les competències ni els recursos necessaris per abordar la qüestió.

MARC TEÒRIC

Per a poder indagar si els ens supramunicipals tenen actualment els recursos necessaris per poder fer front a la despoblació que sofreixen els seus micromunicipis, serà necessari definir que és la despoblació, quin paper juga, quins factors hi intervenen i quin és el paper que poden adoptar els ens supramunicipals per aturar aquesta anomalia.

La despoblació no és un fenomen recent, ja que la pèrdua de població ha estat present al llarg de la història humana i ho continua sent en molts municipis. Tanmateix, la despoblació s'ha d'estudiar com a un fenomen transversal en el qual intervenen molts factors. (Verd i Lozares, 2016).

un dels conceptes demogràfics més utilitzats en l'estudi de la despoblació és el referent a la densitat de població. Aquest indicador té en compte la pressió humana poblacional que hi ha sobre un territori mitjançant la relació que hi ha entre el nombre d'habitants i la superfície d'espai poblacional (Escolano i De La Riva, 2003).

Tot i això, no es pot definir la despoblació sense abans tenir en consideració altres qüestions, com per exemple el grau de concentració-dispersió poblacional. (Ignasi Matinero Latre i Andrés Bartolomé García). Aquesta, és una altra manera que relaciona els municipis amb risc de despoblació amb models d'alta dispersió d'infraestructures on l'accés a serveis s'encareix i és molt més difícil d'obtenir (Escolano i De La Riva, 2003).

En un dels altres estudis previs a aquest, es van considerar 21 variables que mesuraven aspectes lligats a les infraestructures, aquesta anàlisi va identificar tres factors com els més primordials: sostenibilitat demogràfica, l'emigració, i la proximitat a espais més poblats. (Vidal i Recaño, 1986). Aquests fenòmens socials prenen molta importància per les causes i les conseqüències que afecten i influeixen. (Mauss, 1923)

A l'hora de definir la despoblació, que pot ser definida de moltes maneres possibles, la despoblació és el resultat del conflicte entre l'espai rural i l'urbà, el qual hi ha un fort desequilibri entre població i territori que constitueix en el problema fonamental per la sostenibilitat demogràfica, caracteritzada per l'envelliment, una relativa escassetat de dones producte d'una forta emigració diferencial per sexes, i una immigració de pas que no ha pogut tancar les pèrdues demogràfiques que afecten aquests llocs des de mitjans del segle XX. (Recaño, 2017).

Actualment, a Espanya hi ha milers de persones que deixen casa seva i els seus pobles per anar a viure a la ciutat. La necessitat d'haver d'emigrar per poder estudiar, treballar, rebre tractaments mèdics, etc., és causa del que anomenem "despoblació rural" o "Espanya buida"

A banda de la migració del camp a la ciutat, la despoblació també és deu al creixement vegetatiu negatiu, és a dir, quan el nombre de defuncions supera el de naixements. (Vilanova, 2020).

Els micromunicipis, es caracteritzen per tenir: dèficits de governança i informalitat laboral, desigualtat de gènere, subocupació, baixos sous, accés limitat a la protecció social, vulnerabilitat dels treballadors, escassa legislació laboral i manca d'organització i de recursos per al desenvolupament rural, econòmic i social.

A més, de altres dificultats que fan que les àrees rurals no puguin desenvolupar plenament el seu potencial: baixa productivitat, la inversió deficitària en agricultura i ocupació rural no agrícola, manca d'infraestructures adequades, condicions deficientes de seguretat i de salut a la feina i l'accés limitat o nul als serveis, inclosos els serveis financers.

Així doncs, des de la visió política, ens centrarem en la zona de Ponent i, per tant, cal explicar quina és l'organització territorial catalana.

Aquesta estructuració es caracteritza, per la coexistència de tres nivells generals d'entitats territorials (municipis, comarques i províncies), per la concurrència de competències de l'Estat i de la Generalitat en el territori i per la coexistència de dos models diferents d'organització territorial. (Mir, 2003)

Aquests factors declaren fins a quin punt l'organització territorial vigent de Catalunya resulta excessivament complexa i poc ajustada a la realitat urbana i social.

La coexistència de diferents ens i models territorials impliquen, per una banda, un cert excés de complexitat i de sobre costos que ens fan plantejar si aquest funcionament és del tot necessari, això no obstant, és totalment imprescindible l'existència de diferents nivells de caràcter supramunicipal (Mir, 2003), siguin diputació provincial o Consell comarcal, per tal de poder garantir la supervivència del municipalisme, sobretot en aquells municipis més petits, predominants en el territori català, sobretot els estudiats en aquest treball.

En el cas de Catalunya, el dinamisme dels municipis petits configura també la Catalunya del futur. Altrament, el debat no s'ha de centrar sobre el model territorial; sinó sobre els

valors del pluralisme i la diversitat que representen les comunitats petites, enfront l'uniformisme homogeneïtzador, subjacent als poders centrals, siguin estatals o comunitàries. (Fuentes, 2016)

En definitiva, a l'era digital de la globalització el "localisme" pot ser també un valor universal, per això ens referim al concepte "glocal" (Robertson, 1990). I en aquest món "glocalitzat" els ens supramunicipals són la bona notícia per als municipis més petits, tot i això, faltarà analitzar com sent tan importants els ens supramunicipals per la supervivència dels micromunicipis no poden fer front a la despoblació i tenir un fort impacte en aquest fenomen.

PLANTEJAMENT I METODOLÒGIA

A l'hora d'abordar el treball, m'havia de centrar en quins casos emprar per dur a terme la pregunta d'investigació. La selecció d'aquests han estat les comarques lleidatanes següents: Solsonès, la Segarra i el Pallars Sobirà.

Aquestes tres comarques tenen en comú molts aspectes despoblacionals que han estat abordats en el marc teòric.

Això no obstant, també tenen característiques diferents, com per exemple que en cada una d'aquestes tres comarques predomina un sector laboral-econòmic diferent i aquest ha estat el motiu principal que m'ha fet decantar per seleccionar aquestes tres comarques en concret.

La Segarra, per la seva part, depèn del sector secundari a causa de la importància que té en la comarca l'àrea industrial de Guissona. Altrament, el Solsonès depèn del sector primari, ja que és una zona on gairebé no hi ha vida urbana, tret de la capital de comarca que és diferència de la resta de la comarca. Finalment, el Pallars Sobirà depèn molt del sector terciari, sobretot en temporada hivernal on hi ha alta demanda d'esquiar, escalada...

Pel que fa a la metodologia que hem utilitzat a l'hora de desenvolupar treball, ha estat la divisió de l'anàlisi qualitativa del treball en dos apartats, cadascun per a cada una de les variables d'estudi.

Per una banda, he analitzat la variable dependent, des de l'estudi de tres factors: sostenibilitat demogràfica, creixement poblacional i proximitat a municipis més poblats.

En primer lloc, he definit de manera acurada cadascun dels agents, a continuació he remarcat quins van ser els factors fets servir per dur a terme l'anàlisi, i per últim, he dut a terme una comparació entre les tres comarques estudiades segons els valors obtinguts a partir de les dades publicades. Tot i analitzar la província de Lleida, he decidit no recaptar dades sobre el conjunt de la província, ja que segons la meva percepció els resultats assolits no serien realistes a la situació viscuda pel fet que la realitat que es viu en capitals de comarca són molt diferents, en termes de despoblació, als que es viuen a les zones estudiades.

Per altra banda, he analitzat la variable independent, mitjançant l'elaboració d'unes sis entrevistes a càrrecs representatius de les institucions observades: el president i un membre de l'equip de Govern per part del Consell Comarcal de la Segarra, la presidenta i el vicepresident primer del Consell Comarcal del Solsonès, el president del Consell Comarcal del Pallars Sobirà, i per últim, el director de planificació i cooperació municipal dins l'àrea de serveis al món local de la Diputació de Lleida.

ANÀLISIS VARIABLE DEPENDENT

Sostenibilitat demogràfica

El concepte desenvolupament sostenible és dinàmic que ha anat transformant-se. Històricament, el concepte s'observava des de la perspectiva de la sostenibilitat econòmica, però ha anat evolucionat constantment fins a una perspectiva mediambiental, política, social i cultural, i també ha canviat de ser analitzada des d'una perspectiva a curt i mitjà termini fins a una visió a llarg termini intergeneracional.

Per analitzar aquesta falta de sostenibilitat demogràfica, m'he concentrat a analitzar l'envelliment poblacional. Aquest, no és un problema que només presentin els micromunicipis, més aviat tot el contrari.

Tanmateix, és important matisar que les conseqüències econòmiques de l'envelliment principalment dependrà de si es modifica el comportament de cada grup d'edat arran del canvi de l'estructura demogràfica i de l'esperança més gran de vida.

Altres factors crucials seran si i es duen a terme les polítiques adequades en educació i en formació, per tal de poder incrementar la inversió en capital humà per aconseguir que la productivitat laboral de la població sigui major. (Prunera, 2009)

Fixant-nos amb l'envelliment poblacional que presenten les tres comarques estudiades, segons els Indicadors demogràfics i de territori, publicat per l'institut d'estudis catalans, demostra que l'estructura per edats, envelliment i dependència han seguit la mateixa evolució (cada vegada hi ha més població envellida) tot i presentar algunes mínimes diferències en les tres comarques, que ara esmentaré.

Fixant-nos amb l'estructura per edats, en la comarca del Pallars Sobirà i del Solsonès actualment una de cada cinc persones té 65 anys o més, mentre pel que fa a la població que té entre 0 a 15 anys es troben a una diferència inferior de sis punts percentuals. A la Segarra, tot i que l'evolució ha estat la mateixa que les altres dues comarques, el percentatge de població envellida és inferior a la de les altres dues comarques, sent entre el 17 i el 18%.

Pel que fa a l'índex d'envelliment, que és el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més i el de joves menors de 15 anys, les tres comarques han vist augmentat el seu índex, sent negatiu des d'una perspectiva general.

A la Segarra, ha augmentat en 10 anys de 100,8%, no sent dolenta la xifra en aquells moments donats, a ser de 113,2% actualment. Mentrestant, al Pallars Sobirà la xifra ja era molt elevada el 2012 amb un índex de 139,7%, però, tot i això, ha augmentat encara molt més, situant-se l'índex d'envelliment al 163% en aquest últim any. Finalment, al Solsonès, ha seguit l'evolució de les altres dues comarques; tanmateix, s'ha situat l'índex d'envelliment entre una comarca i l'altra, estan aquest últim any al 136,8%.

Pel que fa a l'Índex de dependència global, que és un indicador que té força rellevància social i econòmica, ja que relaciona les persones que no són autònomes amb les persones que se suposa que les han de sustentar amb la seva activitat laboral.

Al Pallars Sobirà, la xifra s'ha mantingut constant entre el 50%. Al Solsonès, ha augmentat tres punts percentuals en aquests deu anys situant-se per sobre del 56%, i a la Segarra, ha disminuït situant-se actualment al 50%, com també el Solsonès.

Creixement poblacional

El creixement poblacional és un concepte que registra l'augment demogràfic en un territori durant un període específic.

Per analitzar aquest creixement demogràfic, m'he centrat a analitzar els dos factors que el conformen: el creixement natural i el creixement migratori (mesurats aquests dos a través de la taxa bruta per cada mil habitants)

Per una banda, el creixement natural, també anomenat creixement vegetatiu, l'enciclopèdia catalana el defineix com la diferència entre el nombre de naixements i el nombre de defuncions que hi ha en una població determinada durant un període de temps donat (gairebé sempre es calcula en un any).

Aquest creixement ha estat negatiu a la comarca de la Segarra a partir de l'any 2015. Fins aleshores, el creixement natural havia estat sempre positiu, per tant, havia augmentat progressivament la població natural de la Segarra, però a partir del 2015 aquesta dinàmica s'ha vist modificada i en lloc de continuar creixent la comarca, ha ocorregut justament el contrari, fins que avui en dia un creixement vegetatiu negatiu de -1,92 per cada mil habitants.

Al Pallars sobirà, ha ocorregut el mateix que a la Segarra. Les últimes xifres publicades l'any 2020, mostren un creixement vegetatiu negatiu de 4,5 habitants per cada mil habitants, unes xifres espantoses, segurament influïdes en certa part per la pandèmia.

Finalment, al Solsonès la taxa bruta de creixement natural comença a ser negativa a partir del 2011, però té variacions, no sent sempre negatiu el creixement. Per exemple, l'any 2016 la taxa és positiva de 2,09, malgrat l'any 2020 ser negativa de 4,6 per cada mil habitants, similar al Solsonès

Per altra banda, el moviment migratori ofereix informació sobre els desplaçaments de les persones gràcies a un canvi de residència entre un municipi català i qualsevol altre de Catalunya, de la resta d'Espanya o de l'estranger.

Pel que fa al moviment que hi ha entre municipis que conformen la mateixa comarca, la que més migracions internes té és la de la Segarra, arribant a aproximar-se als 200 habitants en aquests últims anys. Altrament, allà on menys moviments dins la mateixa

comarca es produeixen és al Pallars Sobirà, on pocs anys s'ha superat el moviment de 100 habitants.

Pel que fa al moviment migratori interior dins la comunitat autònoma catalana, amb l'excepció del 2020 que hi han hagut moltes més immigracions segurament degut a la pandèmia, la Segarra és la que ha tingut un flux migratori negatiu, produint-se més marxos poblacionals que arribades d'habitants a la comarca, altrament en les altres dues comarques en línia general s'hi han produït més immigracions que emigracions, tot i ser molt proper a 0 el flux migratori.

Pel que fa a les migracions externes, en les tres comarques hi ha hagut més arribada d'immigrants estrangers, que població natal que hagi anat a viure fora de l'Estat Espanyol.

Finalment, pel que fa a la taxa bruta de creixement migratori total, les tres comarques des del 2015, tenen un creixement migratori positiu, això no obstant, anteriorment al 2015 totes elles presentaven un creixement migratori negatiu, així que en les següents dades publicades es podrien veure de nou modificades.

Proximitat als nuclis urbans més poblats

Un dels tres principals factors que afecten la despoblació és la marxa de la població a altres municipis perquè no poden abastir totes les seves necessitats al municipi en el qual estan

Per analitzar aquest indicador he tingut en compte per cada comarca quins són els serveis que poden abastir els ciutadans per cadascuna de les tres comarques.

Aquests serveis poden ser des d'atenció sanitària, centres educatius, botigues alimentàries, restaurants, transport públic ...

En la recollida d'aquestes dades, a l'Idescat cap d'aquestes estan publicades des de fa més d'una dècada i quan n'he sol·licitat als Consells Comarcals, únicament el de la Segarra m'ha ofert la informació sol·licitada. Així doncs, no ha estat possible fer comparacions entre comarques amb aquells serveis que m'hagués agradat tenir en compte com: habitatges socials, menjadors socials, espais d'oci, clubs esportius o centres d'atenció primària.

Així doncs, només he aconseguit informació relativa a centres i llits hospitalaris, centres d'educació infantil i primària, centres d'educació secundària, o el nombre d'empreses

Pel que fa als centres i llits hospitalaris l'any 2020 (últim any registrat per l'Institut d'estadística de Catalunya), del SISCAT i de la resta de centres, el Pallars Sobirà no té ni un centre dins la seva comarca, la Segarra tampoc, i el Solsonès només consta d'un centre sanitari amb 32 llits disponibles.

Pel que fa als centres d'educació infantil i primària, el Pallars Sobirà té 11 centres públics i cap privat, la Segarra té 18 centres públics i 3 de privats, i per últim el Solsonès té 13 centres públics i 2 de privats

Altrament, pel que fa als centres d'educació secundària, el Pallars Sobirà té 2 centres públics i cap privat, la Segarra té 3 centres públics i 1 de privat, i per últim el Solsonès té 2 centres públics i 1 de privat.

Pel que fa a les empreses que hi ha per comarca, al Pallars Sobirà hi ha unes 614 empreses, a la Segarra hi ha unes 1221 empreses i al Solsonès unes 1005 empreses.

TAULA DESCRIPTIVA VARIABLE DEPENDENT

INDICADOR / COMARCA	CONSELL COMARCAL SEGARRA	CONSELL COMARCAL SOLSONÈS	CONSELL COMARCAL PALLARS SOBIRÀ
SOSTENIBILITAT DEMOGRÀFICA (ENVELLIMENT)	Un 17% té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 113,2%	Un 1/5 té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 136,8%	Un 1/5 té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 163%

	L'índex de dependència global és del 50%	L'índex de dependència global és del 56%	L'índex de dependència global és del 50%
CREIXEMENT POBLACIONAL (MIGRACIÓ)	Creixement vegetatiu negatiu de 1,92% És de les 3 la que més migracions internes dins la comarca té Saldo migratori entre comarques negatiu Saldo migratori amb l'estranger positiu	Creixement vegetatiu negatiu de 4,6% No és la que té ni més ni menys migracions internes a la comarca Saldo migratori entre comarques pròxim a 0 Saldo migratori amb l'estranger positiu	Creixement vegetatiu negatiu de 4,5% És de les 3 la que menys migracions internes dins la comarca té Saldo migratori entre comarques pròxim a 0 Saldo migratori amb l'estranger positiu
PROXIMITAT NUCLIS MÉS POBLATS (SERVEIS)	No hi ha cap centre hospitalari Té 21 centres d'educació infantil i primària i 4 centres d'educació secundària	No hi ha cap centre hospitalari Té 15 centres d'educació infantil i primària i 3 centres d'educació secundària	No hi ha 1 centre hospitalari i 31 llits Té 11 centres d'educació infantil i primària i 2 centres d'educació secundària

	Hi han 1221 empreses	Hi han 1005 empreses	Hi han 614 empreses

ANÀLISIS VARIABLE INDEPENDENT

Quines funcions desenvolupen aquests ens locals?

Per una banda, les funcions que realitzen els Consells Comarcals són les de ser les administracions transmissores per excel·lència.

És a dir, els Consells duen a terme una sèrie de serveis que els ajuntaments municipals no tenen capacitat d'oferir. Com em comentaven durant les entrevistes els representants dels ens comarcals, aquests serveis anirien des de la recollida d'escombraries, serveis de clavegueram, serveis socials, serveis d'arquitectura, serveis de turisme, serveis de comunicació o altres serveis tècnics, entre d'altres.

Per altra banda, la funció primordial que porten a cap les quatre Diputacions Provincials són les d'actuar com a principal ajuntament dels diferents ajuntaments que conformen la província, de manera que proporcionen el màxim suport econòmic i tècnic als municipis.

Que fan per aturar la despoblació?

Cada ens comarcal i la diputació lleidatana, a la seva manera adopten unes polítiques comunes pel fet d'anar dirigides cap al mateix objectiu, però amb uns plans i unes estratègies molt diferenciades entre elles.

Així doncs, el Consell comarcal de la Segarra, per afrontar la despoblació, s'han elaborat dos plans al respecte. Per una banda, han elaborat una taula d'inclusió, que incorpora tant les institucions públiques com privades. El seu president, Francesc Lluch argumentava “el nostre principal és que el jovent vingui amb la intenció de quedar-se a viure als municipis de la comarca”.¹

---

¹ Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d'abril del 2022

Per altra banda, han dissenyat un pla estratègic en qui s'inclou unes millores a la comunicació, al transport de la connectivitat (5G, fibra òptica, telefonia mòbil) a l'oferta de molts més serveis i una aposta forta pel turisme. Francesc Lluch comentava que “no només hem de ser una comarca de pas entre Lleida i Barcelona. Hem de fer que els ciutadans vinguin a visitar-nos”.²

Altrament, el Consell comarcal del Solsonès, davant el repte demogràfic ha optat per fer més promoció del territori, i un millor desenvolupament local que repercuteixi directament en el despoblament. Aquestes mesures es prenen de manera associativa entre tots els municipis de la comarca perquè des de l'arribada de la nova presidenta comarcal, com explica ella: “Vam iniciar un procés participatiu per abordar les qüestions que més poguessin preocupar als nostres ciutadans i per decidir el com, el quan i el perquè de les polítiques locals que l'equip de Govern poguéssim prendre”.³

Així mateix, el president del Consell comarcal del Pallars Sobirà argumentava que “el Consell no deixem de ser una institució finalista i, per tant, no podem tenir projectes d'iniciativa pròpia”.⁴ Tot i això, davant els problemes relatius al despoblament, s'han posat esforços en fer reivindicacions, com per exemple amb el transport escolar. Carlos Isus Castellarnau ens explicava que “aquest servei es desenvolupa de manera mancomunada i això facilita que en aquests pobles es puguin mantenir centres educatius i això és molt important per la conciliació familiar i la socialització primària entre infants”.⁵ Així doncs, se li dona molta importància des del Consell.

Per la seva banda,, la Diputació de Lleida ha optat per dues estratègies. Per una banda, han dissenyat un pla de polítiques públiques dirigides a fer front el repte demogràfic. Victor Peguera m'assegurava que es tracta “d'un disseny elaborat amb experts de tècnics demogràfics, i mitjançant un referèndum participatiu amb altres institucions públiques, s'intenten establir un marc de referència”.⁶ Per altra banda, han dissenyat un pla d'inversions per redistribució inversa, de manera que els municipis més petits i, per tant, amb menys recursos, són els que més reben per part de la diputació.

---

² Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d'abril del 2022

³ Entrevista Presidenta Consell Comarcal Solsonès, el dia 20 d'abril del 2022

⁴ Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

⁵ Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

⁶ Entrevista al cap de l'àrea de suport de la Diputació Provincial de Lleida, el dia 19 d'abril del 2022

Des de quan es treballa des dels ens supramunicipals en front la despoblació?

Es considera que ha guanyat molta importància aquests temes per dos motius principals:

Per una banda, ha guanyat molta rellevància aquest tema demogràfic pel fet d'haver entrat en escena a través de diferents moviments politicosocials, com per exemple dintre el panorama polític mitjançant partits com el de Teruel Existe, ja que a partir de l'aparició d'aquest partit en el Congrés dels Diputats s'ha començat a parlar molt més de l'Espanya buidada, pel·lícules com "Alcarràs", a través de les quals s'ha fet ressò internacional mitjançant l'escena cinematogràfica, o amb sèries televisives que tracten aquest tema des d'un punt de vista comediant, o també a través de manifestacions populars envers el maltractament que es rep des de les institucions centrals de l'Estat amb els pagesos, els petits comerciants, les cases de camp, ...

Per altra banda, a més dels exemples esmentats, ha guanyat protagonisme, des de les retallades dutes a terme per Convergència, que van suposar una davallada del finançament i dels recursos que repartia la Generalitat cap als ens locals.

Com ens comentava, el president del Consell Comarcal de la Segarra, cada diputació té uns ingressos diferents i les de "Barcelona, Tarragona i Girona tenen molts més recursos que nosaltres, tot i que puguem tenir més incidència" ⁷

Així mateix, el president del Pallars Sobirà advocava que la situació actual no és nova i no ve arran d'una política que s'hagi adoptat últimament sinó que segons Carlos Isus "el context és fruit de la suma dels diferents esforços dels alcaldes i representants de la comarca que han estat anteriorment a mi i ha estat una assignatura i una inquietud de la força comuna de tots els que han estat al capdavant d'aquests ens". ⁸

Altrament, des del Consell del Solsonès em comentaven tant el vicepresident com el president que "fins ara no s'observava la despoblació com un problema tan greu i, per tant, no s'observava tant la problemàtica, però en aquests últims anys hem començat a valorar molt més directament la necessitat d'adoptar més polítiques poblacionals entre tots els ens locals de Catalunya". ⁹

---

⁷ Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d'abril del 2022

⁸ Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

⁹ Entrevista Presidenta Consell Comarcal Solsonès, el dia 20 d'abril del 2022

A més a més d'aquests ens individualment, des del territori català s'ha format la xarxa de micropobles, per la gran necessitat que hi ha entre municipis despoblats, i des del programa líder de la Catalunya rural, iniciat des dels anys noranta, s'ha impulsat una gran sensibilització per treballar en diferents projectes on és necessari que s'escoltin les demandes existents que hi ha.

Quines polítiques es desenvolupen davant els indicadors analitzats en el treball?

De cara aquests tres indicadors despoblacionals, des dels ens comarcals es considera molt important imposar unes bases per potenciar la cooperació, generar opcions de treball i així poder generar equipaments i activitat econòmica per reconvertir la situació.

Pel que fa a l'envelliment poblacional, des de la Segarra com em comentava el president “s'ha optat des de l'àrea de promoció econòmica i de Joventut el desenvolupament d'un programa entre empreses que necessiten treballadors j joves que busquen treball dins la comarca per no haver de marxar”.¹⁰

D'aquesta manera han manifestat l'objectiu d'alinejar les demandes amb la formació necessària. Així mateix, des del Solsonès, es considera necessari donar habitatge i treball, no obstant la presidenta Sara Alarcón argumenta que “les polítiques que poden desenvolupar no són suficients ni són rendiblement ni econòmicament ni competencialment”.¹¹

En la mateixa direcció, des del Pallars Sobirà, el que s'ha intentat és desplegar polítiques per recaptar població i, per tant, aquesta pugui tornar al lloc d'on pertanyen. Segons Carles Isus “el mitjà més rendible per fer-ho possible són les noves tecnologies, i sobretot arran

---

¹⁰ Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d'abril del 2022

¹¹ Entrevista President Consell Comarcal Solsonès, el dia 20 d'abril del 2022

de la pandèmia, on el teletreball ha guanyat pes, però per fer-ho possible és necessari disposar dels mitjans adequats, que ara mateix no tenim”.¹²

En vista general, des de la Diputació de Lleida es considera que s'han de posar les bases i potenciar la cooperació, per poder generar equipaments i activitat econòmica suficient per reconvertir la situació, també considera Victor que “el més important és generar oportunitats per fer creure a la població que no és necessari marxar dels municipis amb risc de despoblació.”¹³

Pel que fa al moviment migratori, des de la Segarra, s'han elaborat dos plans al respecte. El president Francesc Lluch deia que “hem elaborat una taula d'inclusió, i també hem dissenyat un pla estratègic en què s'inclouen millores a la comunicació, al transport de la connectivitat, a l'oferta de molts més serveis i una aposta forta pel turisme”.¹⁴

Per altra banda, al Solsonès, des de la institució es prenen polítiques d'acollida i de gestió de nouvinguts, però a l'hora de fer acompanyaments necessiten demanar hora a estrangeria, que no depèn d'ells. El problema està en el fet que segons Sara Alarcón “No tenim prou recursos per donar suport a tothom”.¹⁵

Pel que fa al Pallars Sobirà, consideren que no tenen pràcticament arribada de gent forastera; tot i això, dels pocs recursos que tenen una part va destinada als nouvinguts, ja que és important donar resposta davant l'arribada de la poca immigració que tenen.¹⁶

Finalment, la Diputació ha establert una línia d'ajuts per poder ser més pròxims i així donar habitatge i menjar, tot i que no és equivalent a la demanda.

---

¹² Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

¹³ Entrevista al cap de l'àrea de suport de la Diputació Provincial de Lleida, el dia 19 d'abril del 2022

¹⁴ Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d'abril del 2022

¹⁵ Entrevista President Consell Comarcal Solsonès, el dia 20 d'abril del 2022

¹⁶ Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

Pel que fa a la proximitat a nuclis urbans més grans, el president de la Segarra afegia que “ens agradaria optimitzar el transport públic en concret el transport escolar i a més d’integrar en el transport de comandes”.¹⁷

En el cas del Solsonès, es queixava la presidenta que “el fet de només tenir dos nuclis de població i les infraestructures no fan possible que hi pugui haver facilitats”.¹⁸

Altrament, el president del Pallars Sobirà considera que “s'hauria d'aprovar l'anomenada llei de muntanya, ja que necessitem un tracte específic i unes normatives pròpies que s'adaptin més a la zona de muntanya per la disparitat poblacional i abandonament que sofrem”.¹⁹

Envers això, des de la Diputació, Victor considera molt urgent que hi hagi una “conscienciació des de les administracions per fer-ho present en l'àmbit ciutadà”.²⁰

TAULA DESCRIPTIVA VARIABLE INDEPENDENT

INDICADOR / COMARCA	CONSELL COMARCAL SEGARRA	CONSELL COMARCAL SOLSONÈS	CONSELL COMARCAL PALLARS SOBIRÀ
SOSTENIBILITAT DEMOGRÀFICA (ENVELLIMENT)	Alineament de les demandes dels joves amb la formació que demanen les empreses	Polítiques d’habitatge i treball, tot i no ser suficients ni rentables	Mitjans en xarxa adequats per poder fer treball telemàtic
CREIXEMENT POBLACIONAL (MIGRACIÓ)	Elaboració d’una taula d’inclusió i un pla estratègic competencial sobre serveis	Polítiques d’acollida i de gestió de novinguts, però són insuficients	Recursos destinats, però reben molt poca immigració en comparació altres comarques

¹⁷ Entrevista President Consell Comarcal Segarra, el dia 11 d’abril del 2022

¹⁸ Entrevista President Consell Comarcal Solsonès, el dia 20 d’abril del 2022

¹⁹ Entrevista President Consell Comarcal Pallars Sobirà, el dia 9 de maig del 2022

²⁰ Entrevista al cap de l’àrea de suport de la Diputació Provincial de Lleida el dia 19 d’abril del 2022

PROXIMITAT NUCLIS MÉS POBLATS (SERVEIS)	Optimització del transport públic, en concret el transport escolar, i el transport de comandes	Només hi ha dos nuclis de població i les infraestructures són nefastes	Iniciatives perquè s'aprovi la llei de muntanya, ja que necessiten un tracte específic i unes normatives pròpies

RESULTATS

INDICADOR / COMARCA	CONSELL COMARCAL SEGARRA	CONSELL COMARCAL SOLSONÈS	CONSELL COMARCAL PALLARS SOBIRÀ
SOSTENIBILITAT DEMOGRÀFICA (ENVELLIMENT)	Un 17% té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 113,2% L'índex de dependència global és del 50% Alineament de les demandes dels joves amb la formació que demanen les empreses	Un 1/5 té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 136,8% L'índex de dependència global és del 56% Polítiques d'habitatge i treball, tot i no ser suficients ni rentables	Un 1/5 té $\geq$ que 65 anys L'índex d'envelliment poblacional és del 163% L'índex de dependència global és del 50% Mitjans en xarxa adequats per poder fer treball telemàtic
CREIXEMENT POBLACIONAL (MIGRACIÓ)	Creixement vegetatiu negatiu de 1,92% És de les 3 la que més migracions internes dins la comarca té	Creixement vegetatiu negatiu de 4,6% No és la que té ni més ni menys migracions internes dins la comarca	Creixement vegetatiu negatiu de 4,5% És de les 3 la que menys migracions internes dins la comarca té

	Saldo migratori entre comarques negatiu Saldo migratori amb l'estranger positiu Elaboració d'una taula d'inclusió i un pla estratègic competencial sobre serveis	Saldo migratori entre comarques pròxim a 0 Saldo migratori amb l'estranger positiu Polítiques d'acollida i de gestió de nous nadius, però són insuficients	Saldo migratori entre comarques pròxim a 0 Saldo migratori amb l'estranger positiu Recursos destinats, però reben molt poca immigració en comparació altres comarques
PROXIMITAT NUCLIS MÉS POBLATS (SERVEIS)	No hi ha cap centre hospitalari Té 21 centres d'educació infantil i primària i 4 centres d'educació secundària Hi han 1221 empreses Optimització del transport públic, en concret el transport escolar, i el transport de comandes	No hi ha cap centre hospitalari Té 15 centres d'educació infantil i primària i 3 centres d'educació secundària Hi han 1005 Empreses Només hi han dos nuclis de població i les infraestructures són nefastes	Hi ha 1 centre hospitalari i 31 llits Té 11 centres d'educació infantil i primària i 2 centres d'educació secundària Hi han 614 Empreses Iniciatives perquè s'aprovi la llei de muntanya, ja que necessiten un tracte específic i unes normatives pròpies

CONCLUSIONS

En iniciar el treball tenia el propòsit de saber molt més sobre les administracions locals lleidatanes i en concret tenia l'objectiu d'indagar que fan aquests ens davant la despoblació. Per fer-ho possible vaig decidir analitzar tres comarques en concret: la Segarra, el Solsonès i el Pallars Sobirà, mitjançant una anàlisi qualitativa a través de tres indicadors: sostenibilitat demogràfica, creixement poblacional i proximitat a municipis més poblats. Ara, puc afirmar que els ens supramunicipals despleguen un paper molt destacat per la supervivència dels micromunicipis i, per tant, són molt necessaris, sobretot en aquelles zones en les quals es pateix despoblació.

Les hipòtesis que em vaig plantejar al principi del treball van ser que els ens supramunicipals no tenien els instruments necessaris per afrontar el problema. Una vegada analitzat el cas, puc confirmar que els ens supramunicipals despleguen un paper molt destacat per la supervivència dels micromunicipis. Gràcies a aquestes institucions s'estan fent passos per aconseguir revertir la situació demogràfica, però malgrat això, aquests ens necessiten més recursos econòmics i més competències.

Al llarg del treball la metodologia s'ha pogut seguir totalment, però, tot i això, ha estat un camí complicat.

Per una banda, durant l'anàlisi de la variable dependent, ha estat força complicat trobar dades més enllà de l'Idescat, i fins i tot dins d'aquesta pàgina web, no he pogut assolir totes les dades que hagués volgut observar, tot i això, he pogut mostrar dades molt significatives sobre la situació en què es troben les comarques analitzades.

Per altra banda, en l'estudi de la variable independent, ha estat complicat realitzar les entrevistes, ja que ha sigut necessari insistir a alguns membres més que d'altres, i no sempre totes les respostes acabaven de ser gaire clares i concises. Tanmateix, gràcies a les entrevistes, he pogut treure conclusions, com que seria molt important que els ens tinguessin més independència per poder destinar més polítiques en aquelles matèries que es considerin més valuoses i de primera necessitat, alhora que seria positiu una suma de sinergies entre els diferents ens locals que comparteixen objectius.

Per aprofundir més sobre el treball, considero que tindria importància analitzar l'evolució d'aquestes tres comarques dintre d'uns quants anys i fer la comparativa amb els resultats obtinguts a partir d'aquest treball.

A hores d'ara, de les tres comarques analitzades, el Solsonès és la que es troba amb més dificultats per revertir la seva situació, que actualment segons les dades publicades en l'Idescat no és que estigui molt pitjor que les altres dues comarques, però segurament per la situació geogràfica i el sector primari que predomina a la zona, es complica molt les seves possibilitats de millora.

En canvi, a la Segarra, segurament pel pes econòmic que té l'àrea de Guissona, i el Pallars Sobirà, si s'aconseguís l'aprovació d'una llei pròpia de muntanya, les provisions de futur podrien veure's molt millorades.

BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES ENTREVISTES

Bartolomé, García, I. A. (2020). Anàlisis sociológicos de los procesos de despoblación rural UAB, 4–8. https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2020/tfg_242465/TFG_Definitivo.pdf

Bosque, M. Pinilla, V. Sáez, L. 2000. “El problema de la despoblación en Aragón: causas, características y perspectivas.” Boletín de la Asociación de Demografía Histórica 18(1):137-175. Recuperado el 11 de septiembre de 2019.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=104079>

Carla Villanova González. (2020, juny). Plan estratégico y de comunicación contra la despoblación rural en España. UAB.

Díez Nicolás, Juan. 1985. “Ecología humana y ecosistema social”. Págs. 184-208 en Tratado de Sociología 1, Salustiano del Campo Urbano, ed. Madrid: Taurus.

Escolano, S., y De La Riva, J. 2003. “Marco conceptual y metodológico del estudio de los procesos de despoblación”, en Escolano, S., y De La Riva, J., (eds) Despoblación y ordenación del territorio. Institución “Fernando el Católico”

Fuentes, J. R. (2016, juny). La bona nova per als municipis petits: les administracions supramunicipals. IEC. <http://revistes.iec.cat/index.php/TSCG>

Generalitat. (2022). Idescat. gencat. <https://www.idescat.cat/>

Mauss, M. 1923. Ensayo sobre el don. Forma y razón del intercambio en las sociedades arcaicas. L'Année Sociologique.

Mir, J. (2003). L'organització territorial de Catalunya. Universitat Pompeu Fabra. https://fcampalans.cat/uploads/publicacions/pdf/6_4.pdf

Prunera, M. (2009). Capital humà i competitivitat. f.campalans.
<https://fcampalans.cat/uploads/publicacions/pdf/08.prunera.pdf?phpMyAdmin=it42avlXAnYjTCZUeVrZLa7kSf8>

Recaño, J. (2017) “La sostenibilitat demogràfica de l’Espanya buida”, Perspectives Demogràfiques, nº 7, pp. 1-4

Robertson, Roland (1990). “Mapping the Global Condition: Globalization as the Central Concept”, Theory, Culture & Society, núm. 7(2), p. 15-30.

Silvestre Rodríguez, J. 2002. “Las emigraciones interiores en España durante los siglos XIX y XX: Una revisión bibliográfica” AGER Revista de Estudios sobre Despoblación y Desarrollo Rural, nº2, 8.

Tratado de Sociología 1, Salustiano del Campo Urbano, ed. Madrid: Taurus.

Verd, Joan M. y Carlos Lozares. 2016. Introducción a la investigación cualitativa: fases, métodos y técnicas. Madrid: Editorial Síntesis

Vidal, T. i Recaño, J. (1986). “Rural Demography in Spain today”. Espace, Populations, Sociétés, 4 (3), 63-73.

Referències entrevistes (en ordre de realització):

- Entrevista al president del Consell Comarcal de la Segarra, Francesc Lluc, el dia 11 d’abril del 2022
- Entrevista al cap de l’area de suport de la Diputació Provincial de Lleida, Victor Peguera, el dia 19 d’abril del 2022
- Entrevista a la presidenta del Consell Comarcal del Solsonès, Sara Alarcón, el dia 20 d’abril del 2022
- Entrevista al membre de Govern del Consell Comarcal de la Segarra, Albert, el dia 29 d’abril del 2022
- Entrevista al vicepresident del Consell Comarcal del Solsonès, Josep Caelles, el dia 2 de maig del 2022
- Entrevista al president del Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Carles Isus, el dia 9 de maig del 2022

ANNEX

Tot l'annex està disponible mitjançant aquest enllaç; està distribuït en diferents carpetes:

https://drive.google.com/drive/folders/1c9XjcPp6C3N2q_sFextVmHA8A6TH944X?usp=sharing

